VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

26.11.2024

Liikenne- ja viestintävaliokunnan kokous 26.11.2024

Valtioneuvoston kanslian lausunto
Valtioneuvoston kanslia, strategiaosasto, kestävän kehityksen toimikunnan sihteeristö
Johtava asiantuntija Taru Savolainen

Lausuntopyyntö:
Asia: VNS 7/2024 vp Valtioneuvoston selonteko YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n toimeenpanosta

Taustaa

YK:n globaali kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030 tähtää äärimmäisen köyhyyden poistamiseen sekä kestävään kehitykseen, jossa ympäristö, talous ja ihminen otetaan tasavertaisesti huomioon. Agenda2030 ja sen 17 kestävän kehityksen tavoitetta ovat ohjanneet Suomen ja muiden YK:n jäsenmaiden kestävän kehityksen työtä vuodesta 2016 lähtien.

Agenda2030:n toimeenpano on ajallisesti yli puolivälissä, mutta YK:n pääsihteerin toukokuussa 2024 julkaiseman raportin mukaan maailmanlaajuisesti tarkastellen vain noin 17 prosentissa tavoitteista ollaan suotuisalla kehitysuralla. Noin puolessa tavoitteista ollaan vaihtelevissa määrin jäljessä niiden vuoteen 2030 mennessä saavuttamiseen vaadittavasta kehityksestä ja 17 prosentissa tavoitteista ollaan taannuttu vertailuvuotta 2015 heikommalle tasolle.[1]

Suomi arvioitiin vuonna 2024 neljännen kerran peräkkäin kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanossa parhaiten onnistuneeksi maaksi YK:n vuosittain tekemässä SDG Index -maavertailussa. Suomelle tunnistettuja haasteita ovat muun muassa ekologinen kestävyys, kulutuksemme ja tuotantomme muissa maissa aiheuttamat kielteiset oheisvaikutukset, kuten erilaiset ympäristöpäästöt ja metsäkato, sekä Suomen tuki kestävän kehityksen edistämisessä globaalisti, etenkin laskeva kehitysyhteistyön rahoitus.[2]

YK:n jäsenmaiden Agenda2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanoa seurataan globaalitasolla vuosittain New Yorkissa järjestettävässä YK:n kestävän kehityksen korkean tason seurantakokouksessa (High-level Political Forum, HLPF). Suomi raportoi seuraavan kerran heinäkuussa 2025. Maaraporttia valmistellaan poikkihallinnollisesti ja laajassa yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa VNK:n koordinoimana.

Valtioneuvoston selonteko Agenda2030:n toimeenpanosta

Valtioneuvosto on antanut eduskunnalle selonteon Agenda2030:n ja kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanosta kerran hallituskaudessa Agenda2030:n hyväksymisestä lähtien. Aiemmat selonteot on annettu vuosina 2017 ja 2020. Selonteoissa kuvataan kestävän kehityksen tilaa Suomessa, kunkin hallituksen keskeisiä toimia Agenda2030:n toimeenpanemiseksi kansallisesti ja osana kansainvälistä yhteistyötä sekä toimeenpanon organisointi ja seuranta.

[1] https://hlpf.un.org/sites/default/files/2024-06/SG-SDG-Progress-Report-2024_05062024.pdf
[2] https://sdgtransformationcenter.org/reports/sustainable-development-report-2024

Selonteko on keskeinen työkalu kestävää kehitystä koskevassa vuoropuhelussa eduskunnan kanssa, kansainvälisten raporttien valmistelussa sekä kotimaisille ja kansainvälisille sidosryhmille viestimisessä Suomen kestävän kehityksen työstä.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen selonteko kokoaa yhteen hallitusohjelmaan sekä hallituksen muihin relevantteihin selontekoihin ja strategioihin kirjatut toimet Agenda2030:n ja kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanemiseksi. Sen valmisteluaikataulu sovitettiin yhteen ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon sekä kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteon valmistelun kanssa siten, että em. selonteot annettiin eduskunnalle ensin ja niiden linjaukset saatiin mukaan Agenda2030-selontekoon.

Selonteossa on omat lukunsa kullekin 17 kestävän kehityksen tavoitteelle, mutta valtioneuvoston kanslia korostaa tavoitteiden ja kestävyyden eri ulottuvuuksien vahvaa keskinäistä kytkeytyneisyyttä sekä systeemisen lähestymistavan, pitkäjänteisyyden ja politiikkajohdonmukaisuuden tärkeyttä kestävän kehityksen työssä.

Kestävän kehityksen tilannekuvat on selonteossa jäsennelty valtioneuvoston kanslian johdolla toteutettavassa yhteiskunnallisessa kestävyysarvioinnissa[3] hyödynnettävän viiden kestävyyden ulottuvuuden mukaisesti mahdollisimman kattavan tilannekuvan luomiseksi. Ulottuvuudet ovat ekologinen kestävyys, inhimillinen ja kulttuurinen kestävyys, demokratian, oikeusvaltion ja turvallisuuden kestävyys, sosiaalinen kestävyys sekä taloudellinen kestävyys.

Agenda2030 -selonteon laadinnasta on vastannut valtioneuvoston kanslia yhdessä kaikki ministeriöt kattavan valtionhallinnon kestävän kehityksen koordinaatioverkoston kanssa. Kukin ministeriö myös vastaa vastuullaan olevien, selontekoon kirjattujen politiikkatoimien valmistelusta ja toimeenpanosta. Valtioneuvoston kanslia koordinoi ja resurssiensa puitteissa tukee sektoriministeriöiden työtä.

Selonteon toimeenpanolle ei luoda erillistä seurantajärjestelmää, vaan ministeriöt raportoivat kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumisesta työssään hallituksen vuosikertomuksen liitteinä olevissa tuloksellisuuden kuvauksissaan. Raportointi osana hallituksen vuosikertomuksen liitteitä tarjoaa myös väylän säännölliseen vuoropuheluun selonteon toimeenpanosta eduskunnan kanssa.

Eduskunnan valiokuntien Agenda2030 -selontekoa koskevat lausunnot ja tulevaisuusvaliokunnan mietintö ovat myös mahdollisuus kontribuoida parhaillaan valmisteilla olevaan, YK:lle heinäkuussa 2025 esiteltävään Suomen kestävän kehityksen maaraporttiin.

[3] http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-380-7